

Titel: Gåden om Odessa

Tema: SS og nazismen
Fag: Historie
Målgruppe: 7. - 9. klasse

Data om læremidlet: "Gåden om ODESSA", DR2, 2007, 16/11, 49 min.

Denne pædagogiske vejledning er udarbejdet som supplement til den pædagogiske vejledning, der er udarbejdet til arbejdet med romanen "Jagten på nazisternes guld". Vejledningen kan også bruges selvstændigt til arbejdet med perioden 2. verdenskrig og tiden efter, med særligt fokus på den nazistiske organisation SS.

Faglig relevans/kompetenceområder

Vejledningen er målrettet historie i udskoling. Der arbejdes med kompetenceområderne *Kildearbejde* og *Kronologi og sammenhæng*.

Dokumentaren er informationstung, og det tilhørende kapitelsæt er derfor udarbejdet, så udsendelsen kan ses i bidder, hvor indholdet er defineret på forhånd. Det giver også mulighed for kun at se de dele, der er relevante i den aktuelle sammenhæng.

Ideer til undervisningen

Udsendelsen "Gåden om ODESSA" er informationstung. Informationerne er alle relevante at inddrage i arbejdet med ODESSA, evt. i kombination med læsning af romanen "Jagten på nazisternes guld" af Anne Sofie Hammer og Lise Bidstrup. Der er derfor udarbejdet kapitelsæt til udsendelsen. De kan enten bruges som små bidder, der ses og gennemgås i fællesskab, eller eleverne kan gruppevis se de enkelte bidrag, som er med til at belyse gåden om ODESSA.

Nedenfor er der ideer til arbejdet inden, man ser udsendelsen. Det er udvalgte begreber og viden, der er relevant at kende før, man ser udsendelsen. I afsnittet under udsendelsen er der lavet spørgsmål til flere klip. Spørgsmålene er inspiration til, hvad man kan forholde sig til, efter de enkelte klip.

Til sidst afsluttes med en vurdering af, om eleverne mener ODESSA har eksisteret/stadig eksisterer, og dokumentaren som kilde.

Før udsendelsen:

Inden I ser udsendelsen, er det godt at arbejde med forskellen på en almindelig tysk soldat og en SS soldat.

SS er en forkortelse for *Schutzstaffel* og betyder "beskyttelsesgruppe" på dansk. SS startede i 1925 som en relativ lille enhed, hvis primære opgave det var at beskytte Hitler og andre højtstående medlemmer af

nazistpartiet. Enheden voksede sig større med årene og endte med omfatte en million mænd. Alle tænkt som ariske rene mænd, der var fysisk stærke. Ikke alle kunne blive optaget i SS.

- SS bestod til sidst af mange organisationer og havde flere forskellige opgaver - prøv at se, hvad I allerede ved om disse:
 - Gestapo (politi)
 - Waffen SS (soldater, men ikke som Wehrmacht Soldater som var indkaldte soldater. SS soldater meldte sig selv til korpset)
 - Vagtmandskabet i KZ-lejre
- Hvordan passer det med betegnelsen beskyttelsesgruppe?

- Odessa betyder *Organisation der ehemaligen SS-Angehörigen*, på dansk *Organisationen af tidligere SS-medlemmer*. Udsendelsen hedder "Gåden om Odessa"? Hvad tror I, der menes med den titel?
- Hvad ved I allerede om "Afnazificering Lejre" og Holocaust?

Under:

Kapitel 2: Retfærdighed eller hævn?

- Er I enige med Hans Bernhard, at det mere handlede om hævn end retfærdighed?
- Skulle SS soldater behandles anderledes af de allierede end Wehrmacht Soldaterne? Hvorfor/hvorfor ikke?

Kapitel 4: Den katolske kirkes rolle

- Hvilken rolle spillede den katolske kirke og Vatikanet i nazisternes flugt?

Kapitel 6 : Den amerikanske efterretning brugte samme rute, og betalte godt for det.

- Bidrog amerikanerne dermed til flugten af eftersøgte SS krigsforbrydere?
- Helliger målet midlet? Eller var det det forkert indirekte at hjælpe masse mordere på flugt?

Kapitel 7: Eichmann og andre eftersøgte flygter. Hvor fik de midlerne fra?

- Vi får indblik i mulige årsager til, at det var muligt for krigsforbrydere og masse mordere at flygte. Støtter det forestillingen om, at en særlig organisation som ODESSA har eksisteret/eksisterer?

Kapitel 8: Hvilken rolle spiller den argentinske regering i SS mændenes flugt?

- I klippet får vi indblik i, hvordan de mange nazister får mulighed for at leve godt og med tyske traditioner i Argentina. Hvad lagde I særligt mærke til, og hvorfor er det særligt?

Kapitel 11: Nazijægeren Fritz Bauer fangede mange nazister, der havde begået forbrydelser, og som blev dømt. Han blev truet af tidligere nazister for det arbejde, han udførte som nazijæger.

- Er frit Bauers død en tilfældighed eller begået af nazister?
- Støtter det gåden om, at ODESSA findes?

Kapitel 13: Nazijægeren Klarsfeld og fangsten af nazisten Klaus Barbie.

- Alle fortjener et forsvar, når man er anklaget, men hvem betalte reelt for Barbies forsvar? ODESSA eller en nazisympatisør?
- Tyder det på, at ODESSA har eksisteret/ stadig eksisterer, eller ej?

Kapitel 15: Øjenvidneberetning. Gertrude Schneider og Serge Klarsfeld fortæller om deres og familiernes oplevelser med nazisten Brunner.

- Hvad er særligt ved førstehåndsberetninger som disse?
- Brunner ender sine dage i Syrien uden nogensinde at blive retsforfulgt. Skulle man have gjort mere for at få ham udleveret?

Kapitel 16 & 17: Stille Hilfe og nynazismen

- Hvad betyder internettet, sociale medier og hjælpeorganisationer i forhold til risikoen for at nazismens hadefulde budskabs spredes igen?
- Skal man forbyde hadefulde og voldelige opslag på internettet? Eller skal vi bekæmpe det på en anden måde - og i fald hvordan?

Efter:

- Hvad tror I - har der været en organisation, der hed Odessa? Brug elementer fra dokumentaren til at argumentere for og imod.
- Hvorfor tror I, at tidligere SS mænd ønsker at fornægte, at ODESSA har eksisteret?
- Hvordan sikrer vi, at nynazisterne og arven fra SS ikke igen får plads i verden?
- Dokumentaren er en kilde til gåden om ODESSA. Vurder kildens brugbarhed til at afgøre, om ODESSA eksisterer/har eksisteret eller ej.

Supplerende materialer

Romaner:

“Jagten på nazisternes guld” af Anne Sofie Hammer og Lise Bidstrup <https://ucl.mitcfu.dk/48030599>

“Drengen i den sribede pyjamas” af John Boyne <https://ucl.mitcfu.dk/26423678>

Film:

“Farvel til Tyskland”, Samsa Film 2018 <https://mitcfu.dk/CFUFILM1105316>

“Fuglene over sundet”, SF Studios 2017 <https://mitcfu.dk/CFUFILM1077106>

Dokumentar:

Adolf Eichmann, DR2, 2007 <https://mitcfu.dk/TV0000010589>

Josef Mengele, DR2, 2007 <https://mitcfu.dk/TV0000010627>